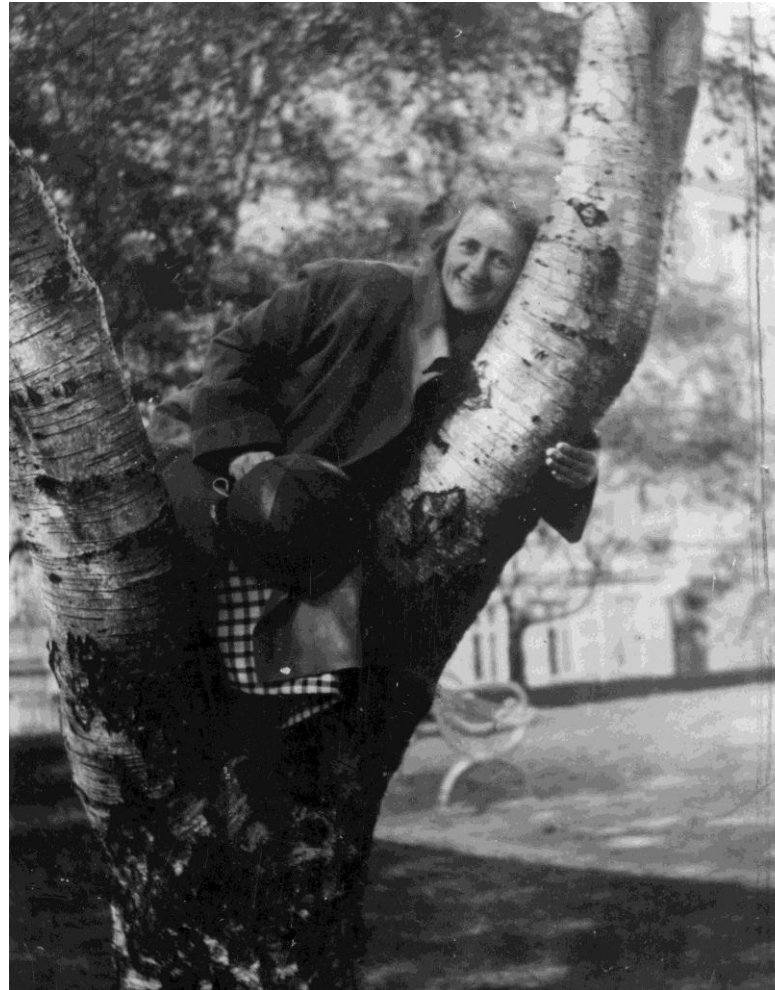

MISSIONÄREN ANNA LARSSON, FEMSJÖ

På sidan om Bohult har jag speciellt nämnt om moster Anna, som blev folkskollärarinna men som framförallt blev missionär för Svenska Kyrkan i dåvarande Syd-Rhodesia. I det följande ska jag presentera henne mer utförligt.

Ester Anna Sofia Larsson föddes den 10 maj 1897. Hennes barndom var precis likadan som för alla andra barn på den tiden. Småskola, folkskola, fortsättningsskola och konfirmationsläsning. Någon speciell dokumentation om detta finns inte. Jag minns dock att min mor och mina mostrar berättade, att Anna redan som barn visste att hon ville bli missionär. Hon växte upp i ett djupt religiöst hem, där det också rådde starka familjeband.

Den första utbildningen, som ägde rum i Skara, var till småskollärarinna. År 1916 tog hon sin examen efter fyra terminer, 19 år gammal. Därefter tjänstgjorde hon vid olika småskolor: i Järnsnäs, i Rösa samt i Skoga i Färgaryds församling. År 1922 kom hon in på Anteneums

Detta kort av moster Anna är tagit i Stockholm 1925, då hon gick på folkskoleseminariet. På baksidan är skrivit: "Till Ida Maria, Stockholm 1925"

folkskoleseminarium i Stockholm. Där tog hon examen 1925 efter sex terminers studier. Sedan hade hon tjänst som lärarinna vid Smedstorps folkskola i Korsberga i två år och från höstterminen 1927 i Färda i Södra Unnaryd. Ett av mina tidiga minnen är när släkten åkte till Korsberga för att hälsa på henne. Det kan ha varit 1927, då jag var 3 år.

Moster Anna ansökte den 30 november 1927 hos Svenska Kyrkans Missionsstyrelse om att bli antagen som missionär. Hennes önskan var att få arbeta i Sydafrika. Ansökningshandlingarna och tillkommande dokument, som finns i missionsarkiven i Uppsala, är intressanta att ta del av. Missionsstyrelsen gick noggrant till väga. De begärde referenser från prästerna på alla platser, där moster Anna varit lärare och också från komminister Geelmuyden i hemförsamlingen. Dessa dokument fick hon givetvis inte se men hon kunde räkna ut att de var positiva

eftersom hon blev antagen. Några framhöll att hon hade lätt för att uttrycka sig i tal och skrift och hade god hand med barn. Någon framhåller att hon hade visat tolerans mot olika trosriktningar. Geelmuyden framhåller att han visste, att hon sedan barndomen hade en längtan att bli missionär. Han beskriver också hennes familjebakgrund. Det framgår också att han tidigt hade talat med morfar om att Anna borde få studera.

Det mest intressanta dokumentet är nog hennes egen levnadsbeskrivning. Ett citat från den är: "*Jag slutade alltid som barn min aftonbön med orden: "Gode Gud låt mig bli missionär när jag blir stor."*" Hon säger också i levnadsbeskrivningen att hon många gånger ansatts av tvivel och haft personliga kriser och ofta haft huvudvärk som barn.

Moster Anna antogs i december 1927 till utbildningen för missionärer i Uppsala. Vid kursens slut antogs hon till missionär den 1 maj 1928 och det beslutades också att hon efter språkstudier i England skulle utsändas till Afrika. Invigning till missionär ägde rum i Femsjö kyrka i oktober 1928. Biskop Reuterskiöld var officiant.

Efter ankomsten till Syd-Rhodesia stationerades hon i december 1928 på Mnene för språkstudier. Den här gången gällde det språket Karanga (eller Chikaranga, en variant av Shona vilket är ett av nuvarande Zimbabwes officiella språk). Samtidigt med språkstudierna skulle hon biträda i skolarbetet. Detta blev mera permanent från december 1929. Man kan förstå att det inledningsvis inte gick så bra med det lokala språket att det kunde användas i undervisningen. (Under de år jag arbetat i Afrika har jag alltid beundrat missionärerna, som kunde (måste) lära sig det lokala språket. Vi som arbetade som utländska "experter" klarade oss alltid med engelska och när vi behövde tala med lokalbefolkningen hade vi en inhemsk engelsktalande medarbetare med oss som tolk).

Missionsstyrelsen hade och har sitt säte i Uppsala och i dess protokoll finns uppgifter om det mesta. Protokollen från denna tid är oftast justerade av ärkebiskop Nathan Söderblom. I årsberättelserna från Mnene och även andra missionsstationer skrev inte bara föreståndaren utan också de olika lärarna. I rapporten för 1929, som var

moster Annas första år på Mnene, berättar hon om landstigningen i Durban den 19 december 1928 och att hon följande dag kom till Johannesburg, där hon stannade en månad hos en missionsintresserad familj. Jag minns att hon ska ha rest med järnväg till Bulawayo och att hon sista biten till Mnene åkte på oxkärra – men rapporten säger inget om detta! Rapporterna för dessa första år handlar om hur det gick bättre och bättre med språket och om vardagens bekymmer. Något som hon återkommer till är att resurserna på flickhemmet (Mnene var en flickskola) inte räckte till och att det smärtade när de måste sända hem flickor på grund av platsbrist eller av andra orsaker. Vi får också veta att hon varit sjuk i malaria. Det är uppenbart att moster Anna var aktiv. I *Bilder och Brev. Meddelanden från Svenska Kyrkans mission, nr 4 1929*, finns en artikel: "En dag på Mnene." Hon beskriver upplevelsena under en resa från Belingwe. Naturens skönhet, den klara luften, skuggorna som leka och förtrolla. Det framgår inte av texten men det kan mycket väl vara hennes första intryck, när hon på oxkärra kom resande till Mnene. "*Du kan ej tro hur vackert Mnene är!*" Sen ger hon en

livfull bild av stationen. De 30–40 hyddorna, där de spetälska bor. Barnhemmets byggnader där 55 flickor bor, flickor som alla kommit från de mörka bygderna, där okunnighet och vidskepelse råder. "Kom med till skolan!" Inemot 100 barn undervisas där i tre lärareavdelningar under enkla förhållanden. "När Du betraktar den önskar Du att Du kunde tagit med Dig ett av Sveriges präktiga skolhus." I kåserande form fortsätter hon och beskriver gymnastiken i det fria, hur flickorna med entusiasm väver, kardar och spinner eller arbetar med korgslöjd. Men det fanns också mörka sidor. En flicka måste lämna skolan därför att pappan sålt henne till en gammal gubbe som hon inte älskar. Han var den som betalt med flest kor. Eller den flicka, som övertalat föräldrarna om att få gå till Mnene, men när hon efter en lång vandring kom fram blev avvisad, därför att alla platser var fyllda. När man läser denna uppsats konstaterar man hur rätt den prästman hade, som skrev att hon hade lätt för att uttrycka sig i skrift.

I januarinumret 1930 av *Bilder och Brev* refererar moster Anna en konferens på Mnene med Missionsrådet. Vid denna

träffades man både för svensk gudstjänst och för diskussion runt det dagliga skolarbetet och andra praktiska ting. Det gällde missionens beroende av staten, behovet av bygghus, lärare och läroböcker mm. Vilket namn på Gud man skulle använda? "Mwasi", som för karangerna betyder "det högsta väsendet" eller "Wedenga", som betyder himmel? Det senare var ett namn som koloniserarna använde. Man beslöt att använda båda. I december 1932 skriver hon en artikel med rubriken: "Nga ti betserane" (Låtom oss hjälpa varandra). Flera av flickorna kunde inte betala terminsavgiften med då fick de arbeta på skolan under ferierna. Det hände också att elever bad att få stanna kvar och arbeta för att hjälpa en kamrat med terminsavgiften. Artikeln slutar med en berättelse om en liten flicka som kom till Mnene då man redan hade fullt med elever. Man hade 96 flickor på hemmet och fick inte ta in fler. Då kommer en av de äldre eleverna och säger att "*Den lilla flickan som kom idag är bara ett litet barn. Henne måste vi hjälpa. Hon törs inte gå tillbaka. Vi kan sova en mer i min hydda. Hon är så liten så. Hon får sova under min filt. Låtom oss hjälpa varandra.*" I ett bidrag till tidningen (nr

1, 1931) skriver hon om kollegan Ingegerd Ehns hastiga bortgång och skildrar flickornas ändlösa sorg: "*När mor lämnar sina barn.*" I ett annat bidrag (nr 1 1934) berättar hon hur man går till kyrkogården under psalmsång för att minnas både Ingegerd och Gösta Sillén. Gösta som flickorna kallade: "Mufundisi Mufaro" (pastor glädje).

I början av 1933 är det dags för första hemresan. Vi får av Missionsstyrelsens protokoll veta att fröken Anna Larsson till styrelsen i Uppsala rapporterade om de problem, som är aktuella i flickhemsarbetet i Rhodesia. Hon berör en rad praktiska problem av betydelse för stationen. I första hand dröjde hon vid de svårigheter, som är förknippade med flickornas framtid – när de vände tillbaka till sin hemmiljö utan att få något stöd. (Jag minns att vi någon gång på 1980-talet diskuterade varaktigheten i utvecklingsarbetet. Efter 35 år i Afrika visste moster Anna allt för väl att det tar tid att uppnå bestående förändringar. Första generationen flickor faller ofta tillbaka i det gamla. Andra generationens flickor, som har en mor som fått skolning, har mer uppbackning hemifrån och klarar sig bättre. Först i tredje

generationen ser man mera varaktig förändring. En något pessimistisk men nog så realistisk analys).

Det är från detta moster Annas första hembesök, som mina kusiner och jag har de starkaste minnena. Berättelserna om skolarbetet och om flickorna. Hon inpräntade i oss allas lika värde långt innan detta var ett mera allmänt begrepp i diskussionen. Och skioptikonbilderna

från Afrika fängslade. Men mest fascinerade oss historierna om strapatser. När de körde fast i en flodövergång och tvingades övernatta uppe i ett träd och hur lejonen smög omkring och röt. Eller alla ormhistorier. Man trodde att en ond ande bodde i ormen, som kunde hoppa på dem om de slog ihjäl den, men om en vit slog första slaget var det riskfritt att slutgiltigt döda den. Att dessa historier är så levande alltså beror till stor del på

att moster Anna var en gudabenådad berättare. När missionärerna var hemma på långlov var det inte bara semester utan de skulle också resa runt och berätta om missionen. Vid ett sådant tillfälle gällde det en högstadieskola i Stockholm. Klassläraren, som kanske själv var måttligt intresserad, informerade att eleverna säkert var kritiska och att det nog skulle bli svårt att fånga deras uppmärksamhet. Moster Anna öppnade med "Kwasiwai Makadini" och sen lyssnade klassen. Att historien är sann fick jag långt senare bekräftelse på, då jag av en tillfällighet träffade en person som varit elev i klassen.

I maj 1935 är Anna tillbaka på Mnene, nu som föreståndare för flickskolan.

Bild från folkskolan i Smedstorp, Korsberga. Kortet var en födelsedagshälsning till min mor. På baksidan är skrivet: "Hjärtliga gratulationer på födelsedagen den 21 sept. 1927 av Syster Anna."